

Vendar tu niti ne gre za umevanje in neumevanje niti za resničnost in neresničnost trditve, marveč gre za preprosti človeški čut, česa se javno razpravljanje sme dotikati in česa ne. Če bi namreč v moji knjigi tudi res stala trditev, kakršna je Ložarjeva, bi bila za kritika s pravim čutom dolžnost, zavrnil jo kot netaktnost nasproti nekemu, ki še živi, pa naj je njegovo delo še tako splošna last. Vsako življenje je vendar v svojih privatnih in le tem bolj v svojih konkretno intimnih sferah nedotakljivo. Ložar je dokazal, da tega elementarnega čuta nima in niti ni pomislil, da bi me — ko me je že napak razumel — zavrnil, marveč brezčutno gazi s svojo iz trte izvito trditvijo po nekem živem in dragocenem življenju, kakor da je to najnaravnejša stvar, — in bogme, da zanj očitvidno je.

Kajti vsega tega temu rahločutnemu možu nikakor še ni dovolj. Svoje razmišljanje o omenjeni stvari spravlja vrhu vsega ta kritik v neposredno zvezo z domnevo, da vsega, kar sem o tem erotičnem ciklu pisal, nisem razbral samo iz pesmi, marveč, da mi je dal podatke o marsičem povedanem poet sam. V „Hramovih zapiskih“ sem nekoč že vnaprej zavrnil to domnevo in vendar jo sedaj Ložar pogreva, in sicer ob najbolj neokusni priliki, ki je mogoča, točno v neposredni zvezi z erotičnim poglavjem in s svojim nedostojnim „izsledkom“. Kaj s tem podtika pesniku, o tem ni da bi govoril, kakor tudi ne o tem, kaj prav za prav pove le o samem sebi. In tudi to domnevo izreka v tej zvezi Ložar prav tako mirno in naravno kakor je izrekel prvo — brezbržno stvarno, brezčutno in topo.

Groba brezčutnost, ki govori iz tega Ložarjevega sestavka, nam ni več nova. Čuli smo jo že leta 1932., ko je ta kritik kot sourednik „Doma in sveta“ pisal sodbo in obsodbo nad Župančičem. Čuli smo jo iz vse „neprikrite zagrizenosti in nekrščanske jeze in naravnost pobsesnelega sovraštva“, ki so bili po Albrechtovem pravično ogorčenem mnenju duh tistega pisanja. Vseh tistih nelepkih čuvstev zadnji obraz pa je bila groba brezčutnost, ki se je zdaj v tej kritiki izrazila ob delikatnejši priliki in v bolj človeški sferi še očitneje. Glede Ložarja samega me ni presenetila, pač pa mora vsakogar presenetiti dejstvo, da je to novo Ložarjevo netaktnost sprejelo in natisnilo uredništvo, sestavljeno iz zrelih katoliških kulturnih delavcev, kakršni so: dr. Janez Fabijan, dr. Ivan Ahčin in dr. Stanko Gogala, ki so s tem postali dejansko sokrivi v tej mučni Ložarjevi netaktnosti.

Josip Vidmar

Prevodna literatura

Iz naše prevodne književnosti

Skoro vsi kontinenti so se se tokrat zbrali v skupini knjig, ki leži pred mano: nekak dokaz, da nam postaja Evropa pretesna in da se širi krog naših literarnih zanimanj. Koliko je v tem premišljenega dela naših prevajalcev in založnikov, koliko slučajne mode ali stare tradicije, ki se drži že znanih imen, je kajpada težko določiti. Potrebno bi bilo večje gradivo za onega, ki bi kedaj skušal rešiti vsekakor zanimivi in hvalježni problem tematike naših prevodov: katere snovi zanimajo naše pre-

vajavce in zakaj? Na to vprašanje pa bo možen zanesljiv odgovor šele po podrobnem razboru posameznih prevodov, in ob stalnem upoštevanju zahtev in pričakovanj občinstva, ki danes v pretežni meri bere tudi še drugojezično literaturo in ima zaradi tega širši pregled svetovne literarne produkcije. Potrebna bo taka študija v prvi vrsti za onega, ki bo mislil na čas, ko bo naše literarno interesirano občinstvo — široka masa, ki ljubi knjigo — moglo čitati samo še slovenske knjige. Temu občinstvu ne bo zadoščala vsakoletna produkcija; v tem kar imamo ali bomo takrat imeli „starega blaga“, pa bo potrebovalo in si tudi želelo več mnogoličnosti. Na to bi naj naši založniki prevodov mislili že danes, kajti samo na ta način bodo dobili knjige, ki jim ne bodo neprodane obležale, ker bo enakega blaga takrat tako na pretek — in na povrh še svežega.

I.

„Pod severnim nebom“ je naslov romana, ki ga je spisal mladi ruski pisatelj P. Nizovoj. (Poslovenil M. Selan. V Ljubljani, 1935. Cankarjeva družba.) Komaj nekaj več ko običajna robinzonada, seveda poživiljena z elementi, ki so tako daleč od Defoejevega puritanizma, kakor njegovo stoletje od dvajsetega. Prevajalec je izpustil iz originala nekatere „dolgoveznosti in ponavljanja opisov ribolova in raznih naravnih pojavov“. Svoj posel si je s tem brez dvoma olajšal, ali pa je to njegovo ravnanje „delu samo v korist“, kakor nam zatrjuje, ne moremo reči, dokler ne vidimo izpuščenih delov. Prevod se čita gladko, tako da je knjiga sploh tip prijetnega, zanimivega „branja“. Vendar pa je v njem nekaj motečih podrobnosti. Tako n. pr. popolnoma nepotrebna in v slovenščini naravnost neumestna „korektnost“ — v katero ga je zapeljal Vl. Levstik! — pisave „Pjotr“! Ali bomo mar pisali naprej: „Pjotra“, „Pjotru“ i. t. d. Kam pridemo s tako prakso? Tudi „Semjon“ je prav take sorte. Značilna napaka se nahaja v sledečih dveh primerih — nahaja se tudi pri drugih prevajavcih! —: „nekaj mornarjev je že odvijalo žerjav (nam. „žerjava“ — str. 8)“ in „je postavil železen kozel na ognjišče (nam. „kozla“ — 49). Tako pisanje izhaja iz pretiranega strahu ljudi, ki so si z muko vtepli neko slovniško pravilo v glavo, pa nimajo toliko živga čuta za jezik, da bi znali presoditi, ali se ono pravilo na njihov primer v resnici nanaša ali ne. „Haluge“, (10) bi bile pravilno „haloge“ (odtod imajo naše „Haloze“ svoje ime!), „zobno meso“ (27) se v slovenščini imenuje „dlesno“, nemški „Šekec“ (33) pa „Lisec“, „Lisko“.

„Beg v Budin“, ki ga je napisal češki pisatelj Vl. Vančura (Poslovenil F. Bradač. Ljubljana. Založba „Priatelj“ 1934.) je tradicionalen meščanski roman, seveda času primerno moderniziran, friziran in našminkan z ono dozo „sex appeala“, ki ga je „Gartenlaube“, iz katere je ta tip prišel med njene sosede, seveda še ni poznala, ki pa je danes nujno potreben rekvizit za učinkovitost v javnosti. V prevodu je ostalo — ali namenoma vanjo prišlo? — par čehizmov, ki so za nas popolnoma nepotrebni. Kaj si naj ubogi Slovenec pomaga s „plamenjakom“ (11), s katerim so Čehi takó takó „prevredli“ tujo besedo „flamingo“? Menda bo za nas že boljše, če ostanemo pri že udomačeni tujki. In čemu zadajati „rano za rano na obraz“ (140), ko pa bi bil „udarec“ bolj primeren? „Voziček s tetko, ki jo je bila sama kost in koža“ (61), je zanimiv primer za naše slovničarje, zveza „sedla sta v kočijo, kamor sta bila vprežena plašna konja“ (28) pa nekoliko nenavadna. Sicer

pa se nahajajo v prevodu tudi stavki, ki so naravnost neumljivi. N. pr.: „Mir in slovestnost splošne knjižnice, ki sama odšteva in varuje vsako besedico svojih knjig, ju je silila k naglici“ (19), ali pa „Eden izmed delcev strašnega divjanja gmote, eden izmed delcev nebrzdanega življenja in njegove tvorbe, eden izmed hrkljev demona, ki rastejo in žgo življenje, je začel svoje delo, svojo rask, svojo zmagovalno vojno 106/7). V vseh teh primerih se je prevajalec suženjsko držal težke, abstraktne dikcije predloge, ne da bi se bil toliko vmisлил v nje smisel, da bi ga bil lahko umljivo „poslovenil“. Fraza „kočijaž, ki sede pravočasno na kozel“ (126) pa je ravno tako malo slovenska, kakor če kdo napiše „dala mu je kovač (!) za to, da ji je oddal pismo na pošto.“

Meščanski roman, toda popolnoma drugačnega formata, je „Mala gospa Velikega doma“ (Jack London. Prevedel Boris Rihteršič. Ljubljana. Založba „Priatelj“. 1934.) Temu formatu primerna je tudi intenzivnost umetniškega prikazovanja, ki stavi to delo med najboljša Londonova. Prevod se gladko čita in zveni s splošnim občutjem izvirnika. Samo tu in tam se kritično oko ustavi ob kaki podrobnosti. Tako porcelan ni „zlomljiv“ (65), ampak „krhek“; pisava „prasiček“ (16, 52) je prav nepotrebna precijoznost, ki niti nima one filološke podlage, s katero se postavljajo pisci takih oblik zaradi njih „korektnosti“, ki pa je samo optična. Po nemškem vzorcu prikrojena metonimija „morski medved“ (116) za slovenskega „pomorščaka“ je umljiva samo onemu Slovincu, ki mu je znan poseben pomen nemške besede „Seebär“. — Drugačna je stvar v slučajih, kjer je prevajalec slovenil samo besede, stvar sama, o kateri je govor, pa mu je ostala bolj ali manj tuja. Tako je n. pr. v slovenščini „mladega Collijaja“ (51) treba pisati z malo začetnico, ker je ta beseda tukaj pasji apelativ, ne pa kak pasji ali celo človeški „nomen proprium“. Tega prevajalec očitvidno ni spoznal, ker bi bil sicer ravnal ž njim prav tako, kakor je storil z „airedalom“, ki stoji v istem stavku! — Enaka je z „Mendeljevim zakonom“ (89), ki bi se pravilno moral glasiti „Mendlov“, da ni prevajalec nemškega botanika Mendla zamenjal z ruskim fizikom Mendeljejevim! — Oni „adante“, o katerem se govori na str. 101, ni vzel iz Beethovnovne „Patetike“, ampak iz njegove „Patetične (namreč: sonate)“; naslov ima adjektiv, ne pa substantiva! — Čemu neki nam je privlekel v slovenščino popolnoma nepotrebne nemškega „Wallacha“ s stavkom (145) „Sedel je na Selimu, vranje črnemu valahu.“ Radoveden sem, koliko Slovencev, ki ne znajo nemščine, bo vedelo, kakšna žival je ta „valah“. Pa bi bil „konj“ popolnoma dovolj, saj tudi v nemščini ne pomeni drugega kakor „konja“, kadar ga hočejo razlikovati od „žrebca“ in „kobile“. Pri Nemcih je beseda nastala po ciganih iz Rumunije („Wallachei“), ki so med Nemce prihajali kot konjski rezarji. Mi je prav nič ne potrebujemo! Kvečjemu nam je v tem slučaju lahko dokaz za resničnost nekoliko paradokсне trditve: čim manj bomo znali nemščine, tem bolj bo naš jezik tonil v njej. —

J. A. Glonar

